

EEN GROTER WIJ

Rond en binnen Europa verschijnen steeds meer hoge hekken. Recent las ik het verhaal van een deskundige die schat dat het gaat om minstens 1000 kilometer hek. Niet voor niets wordt er steeds meer gesproken over Fort Europa. In ons werelddeel leeft veel angst. Angst voor vluchtelingen en migranten, voor het geweld van de Islam en niet in het minst angst voor een daling van welvaart. Voor velen gaan de maatschappelijke veranderingen te snel en zijn de problemen te groot. Veel stabiliteit is verloren gegaan en alles lijkt vloeibaar te zijn geworden. Het groeiend populisme en nationalisme in Europa vormt, voor zover ik kan zien, een uiting van het verlangen naar overzichtelijkheid en vooral ook naar geborgenheid.

Een groter wij

De laatste zondag van september houdt onze Kerk de Werelddag van de migrant en de vluchteling. Tijdens zijn pontificaat toont paus Franciscus een bijzondere verbondenheid met juist deze groepen. Naar schatting zijn er alleen al 80 miljoen vluchtelingen in onze wereld. Hij roept steeds opnieuw op om onverschilligheid achter ons te laten en solidaire en barmhartige mensen te zijn. De brief die de paus bij gelegenheid van de Werelddag 2021 heeft geschreven, draagt de veelzeggende titel *Naar een steeds groter wij*. Voor de paus is er maar één mensheid en alle mensen zijn schepselen van God en dragen daarmee een unieke waardigheid. Mensen worden opgeroepen om te streven naar een steeds grotere onderlinge verbondenheid. Een verbondenheid waarbij zowel individualisme als een overspannen nationalisme worden overwonnen. Ik denk dat de paus hier onbetwistbare christelijke noties in beeld brengt. Als geestelijk en moreel leider is dat ook zijn dure plicht.

Nationale staten

Maar de concrete werkelijkheid is complex. Want de ene mensheid woont in bijna 200 nationale staten. Staten met grote verschillen in welvaart. Staten met grote culturele en religieuze verschillen. Het is dan ook voor goedwillende politici niet gemakkelijk om de woorden van de paus in beleid te vertalen. Want iedere politicus wordt gekozen door kiezers uit het eigen land. Als een bestuurder te ver voor de troepen uitloopt, dreigt het gevaar dat hij bij de volgende verkiezingen wordt weggestemd.

Goede wil

Wij kunnen dat nog meer toespitsen en concreet maken voor ons eigen land. Hoe moet een Nederlandse politicus, die de morele oproep van de paus serieus neemt, handelen? In de huidige context gaat het om een land met grote zorgen over klimaat en milieu, met een onderhuidse angst voor geweld, met een afbrokkelende verzorgingsstaat en een steeds grotere behoefte aan woningen. De leuze 'eigen volk eerst' heeft dan voor veel mensen een aantrekkelijke klank. De stem van demagogische politici, die de aanwezige angst en onlustgevoelens aanwakkeren, vindt helaas steeds meer weerklank. Deze stem beïnvloedt ook bestuurders van de partijen in het midden. En daarmee raken wij precies de dilemma's waar bestuurders en politici van goede wil mee te maken hebben. Hoe op te komen voor mensen in de marge en tegelijk de eigen kiezers nabij te blijven?

Geborgenheid

Veel angst en boosheid onder de Nederlandse bevolking heeft, zo is mijn analyse, te maken met gevoelens van onveiligheid en bestaansonzekerheid. Anders gezegd: het gaat om een gebrek aan geborgenheid. En daarmee komt er opvallenderwijs een grote verbondenheid tussen de boze Nederlander en de vluchteling aan het licht. Ligt hier niet juist een taak voor onze Kerk? Mensen confronteren met die realiteit. Misschien wordt dan ook duidelijker, zoals paus Franciscus voortdurend benadrukt, dat ieder van ons behoort tot één mensheid en dat wij allemaal schepselen van één Vader zijn. Allen op zoek naar geborgenheid en een zeker bestaan.

Mgr. dr. Gerard de Korte